■حضرت امیر المؤمنین علی(ع):
گریستن بنده از خوف خدا، گناهانش را از بین می برد.

■اذان ظهر: ۱۲:۰۱ ■غروب آفتاب: ۱۶:۵۳
■اذان مغرب: ۱۷:۱۴ ■نیمه شب شرعی: ۲۳:۱۶
■اذان صبح فردا: ۵:۳۹ ■طلوع آفتاب فردا: ۷:۰۹

روزنامه اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی

همشهری

■پنجشنبه ۲۷ آذر ۱۴۰۴ ■سال سی‌وسوم ■شماره ۹۵۶۷

سرمایه گذاری برای تولید

■پذیرش آگهی: ۸۴۳۲۱۰۰۰
■چاپ: همشهری
■تلفن: ۴۸۰۷۵۰۰۰

■توزیع و اشتراک: موسسه نشر گستر امروز نوین
■تلفن توزیع: ۶۱۹۳۳۰۰۰
■تلفن اشتراک: ۶۱۹۳۳۱۱۴

■دفتر مرکزی: تهران، خیابان ولیعصر (عج)، کوچه شهید سیدکمال قریشی، شماره ۱۴
■کدپستی ۴۵۹۵۶-۱۹۶۶۶ ■تهران، صندوق پستی ۱۹۳۹۵/۵۴۴۶
■تلفن: ۲۳۰۲۳۰۰۰، نمابر: ۲۲۰۴۶۰۶۷

■همشهری آنلاین: www.hamshahrionline.ir
■سایت روزنامه: newspaper.hamshahrionline.ir

حافظ
دردمندی من سوخته زار و نزار
ظاهرا حاجت تقریر و بیان این همه نیست

صفحه‌آرا: علیرضا بهرامی

صفحه آخر

■صاحب امتیاز: مؤسسه همشهری
■مدیر مسئول: محسن مهدیان
■سردبیر: دانیال معمار
■دبیر تحریریه: شهرام فرهنگی
■معاونان سردبیر: علی عمادی، شاهین امین
■مدیر فنی: حامد یزدانی
■مدیر هنری: مهدی سلامی
■دبیر عکس: امیر پناهپور

سیاسی و دیپلماتیک:
■مدیر: حسین ارجلو
شهرنگار:
■مدیر: پروانه بهرام‌نژاد
■دبیر: مریم باقرپور
اقتصاد:
■مدیر: حسین لطفی
■دبیر: مریم موسی‌پور
تماشاگر:
■مدیر: امیرمحمد یعقوب‌پور
■دبیر: لیلی خرسند
گزارش:
■مدیر: فهیمه طباطبایی

سرزمین من:
■مدیر: سیده زهرا عباسی
■دبیر: زهرا رفیعی
تندرستی:
■مدیر: جواد نصرتی
■دبیر: مریم سرخوش
سرنخ:
■مدیر: جواد عزیزی
■دبیر: محمد جعفری
دانستنیها:
■مدیر: ساسان شادمان
■دبیر: زهرا خلجی
محله:
■دبیر: زکیه سعیدی

جامعه:
■مدیر: مسعود میر
■دبیر: فاطمه عسگری‌نیا
۲۴ (سینما و تلویزیون):
■مدیر: سعید مروتی
■دبیر: علیرضا محمودی
صفحه آخر:
■دبیر: عیسی محمدی
سرگرمی:
■دبیر: فرزام شیرزادی
طرح و گرافیک:
■دبیر: محمدعلی حلیمی

■سردبیر آنلاین: سید مجتبی صادقی
■معاونان آنلاین: کامران بازنجی، حامد فوقانی
■مدیر محتوای تلویزیون: اسماعیل سلطنت‌پور
■مدیر چندرسانه‌ای: زهراسادات بهشتی
■مدیر پخش زنده: امیرحسین محمددوست
■مدیر تولید تلویزیون: الهه‌سادات بهشتی
■مدیر فضای مجازی: محمدحسین امیری

سوژه روز

بزرگ‌ترین هواپیمای جهان از نظر طول بال

هواپیمای Stratolaunch ROC با طراحی دوبدنه‌ای، رکورد طولانی‌ترین بال‌های پرواز کرده را در اختیار دارد؛ آن هم با ۱۱۷ متر طول بال. این اندازه آن را به‌مراتب پهن‌تر از یک زمین فوتبال آمریکایی با طول ۹۱ متر می‌سازد.
نام مستعار این هواپیما «ROC» برگرفته از پرنده افسانه‌ای عظیمی است که در داستان‌ها توانایی ربودن فیل‌ها با چنگال‌هایش را داشت. مدل ۳۵۱ استراتولانچ یک شاهکار مهندسی بی‌همتاست. در ابتدا برای حمل موشک‌های پرتاب‌شونده از هوا طراحی شد، اما به مرور مأموریت آن تغییر یافت و به سکوی آزمایش پروازهای هایپرسونیک که بیش از ۵ برابر سرعت صوت را دارند، تبدیل شد.
ظاهر این هواپیما شبیه دو جت است که به هم متصل شده‌اند. هر یک از دو بدنه آن ۷۳ متر طول دارد و توسط ۱۲ چرخ اصلی و دو چرخ دماغه پشتیبانی می‌شود؛ در مجموع ۲۸ چرخ. بال‌های مشترک این دو بدنه طولی برابر با ۱۱۷ متر دارند که از یک زمین فوتبال آمریکایی نیز پهن‌تر است.
نکته جالب این است که کابین خلبان، کمک‌خلبان و مهندس پرواز در بدنه سمت راست قرار دارد در حالی که بدنه سمت چپ بدون سرنشین است و تنها سامانه‌های داده پرواز در آن جا گرفته‌اند. این غول پرنده با ۶ موتور قدرتمند به حرکت درمی‌آید که هر موتور توان تولید بیش از ۲۵۲.۴ کیلونیوتن رانش به جلو را دارد.
برای برخاستن، ROC به باندی به طول ۳۷۰۰ متر نیاز دارد. ظرفیت حمل بار آن به ۲۵۰ تُن می‌رسد؛ یعنی ۱۰ درصد بیشتر از وزن خود هواپیما. این پروژه نخستین بار در سال ۲۰۱۱ رونمایی شد و در سال ۲۰۱۹ پرواز آزمایشی اولیه خود را انجام داد و این روزها بیست و چهارمین پرواز خود را هم انجام داده است.

دور دنیا

مسابقات توک‌توک شوخی‌بردار نیست!

توک‌توک شاید در نگاه اول تنها یک سه‌چرخه موتوری ساده به‌نظر برسد، اما در دستان یک راننده ماهر می‌تواند به هیولای سرعتی واقعی تبدیل شود. این وسیله کوچک و ارزان، در ترافیک سنگین شهری از بسیاری خودروهای لوکس سریع‌تر عمل می‌کند و همین ویژگی آن را در آسیا، آفریقا و حتی آمریکای جنوبی محبوب کرده است. با این حال، فراتر از کارکرد روزمره، رانندگی با توک‌توک در شرایط خاص می‌تواند بسیار هیجان‌انگیز باشد.
توک‌توک‌ها اصولاً برای سرعت ساخته نشده‌اند. سریع‌ترین نمونه سفارشی آن تنها به سرعت حداکثر ۸۱ کیلومتر در ساعت می‌رسد، در حالی که مدل‌های معمولی در سراشیبی‌ها حداکثر ۳۴ کیلومتر در ساعت حرکت می‌کنند. این اعداد نباید شما را فریب دهد؛ زیرا در مسابقات توک‌توک‌ها هیجان می‌آفرینند.
نمی‌توان دقیقا گفت مسابقات توک‌توک در کشورهایی مانند سریلانکا و تایلند از چه زمانی آغاز شده، اما از حدود سال ۲۰۱۷ توجه بیشتری به آن جلب شد و از آن زمان تاکنون، مسابقات توک‌توک هر سال در سریلانکا و تایلند در همین روزها برگزار می‌شوند و همچنان پرهیجان باقی مانده‌اند.
بهترین واژه برای توصیف این رقابت‌ها «آشفته» است. در موتور اسپرت‌هایی مانند فرمول یک یا موتور جی‌پی، سرعت، اصل اساسی است؛ اما در مسابقات توک‌توک، چالش اصلی حفظ تعادل وسیله روی سه چرخ باریک آن است. راننده باید مسیرهای ناهموار، جاده‌های خاکی و کوچه‌های تنگ شهری را پشت سر بگذارد، در حالی که اعضای تیم با جابه‌جایی وزن بدن خود مانع واژگونی وسیله می‌شوند.
هم‌تیمی‌ها باید بسته به سرعت و نوع زمین، وزن خود را تغییر دهند؛ در غیر این صورت خطر واژگونی و پرتاب شدن از وسیله وجود دارد. هرچند این سه‌چرخه‌ها سریع‌ترین وسایل نقلیه نیستند، اما تصادف آنها می‌تواند آسیب‌های جدی‌ای به سرنشینان وارد کند.

تهران در انتظار یلدا

گزارشی از آیین‌های فراموش‌شده و ماندگار تهران قدیم در آستانه شب یلدا

فاطمه عباسی | روزنامه‌نگار | چند روزی بیشتر به پایان آذر نمانده و سوز سرمای دی‌ماه پشت دروازه‌های شهر کمین کرده و تهران، این کلانشهر شلوغ و پرهیاهو آرام‌آرام خودش را برای استقبال از زمستان آماده می‌کند. اگرچه هنوز پایمان به شب یلدا نرسیده و بساط «چله» پهن نشده، اما تب‌وتاب شهر برای تدارک این جشن باستانی، ناخودآگاه ما را به گذشته‌های دور می‌برد؛ به روزگاری که تهران نه این‌قدر شلوغ بود و نه این‌قدر خاکستری. پیشوازرفتن برای یلدا رسمی بود که تهرانی‌های قدیم بسیار جدی‌تر از ما آن را به‌جا می‌آوردند. برای آنها یلدا فقط یک شب‌نشینی ساده نبود؛ فلسفه‌ای بود از تلاقی سلامت جسم و آرامش جان. با ورق‌زدن کتاب‌های مرجعی همچون «جشن‌های زمستانی» ابوالقاسم انجوی‌شیرازی و «تهران قدیم» جعفر شهری درمی‌یابیم که پدربزرگ‌های ما در تهران حصار ناصری چگونه با دعا، حکمت و آداب خاص به جنگ تاریکی و سرما می‌رفتند. در این گزارش و در همین فاصله کوتاه تا شب یلدا، چند پرده از آیین‌های تهران قدیم را مرور می‌کنیم؛ رسم‌ورسومی که برخی هنوز در کنج خانه‌ها نفس می‌کشند و برخی دیگر زیر گردوغبار زندگی ماشینی و تغییر شتابان روزگار، کم‌رنگ شده و از یاد رفته‌اند.

طبابت مزاج‌ها با سفره رنگین

آن‌طور که جعفر شهری روایت کرده، سفره یلدا در تهران حکم «داروخانه طبیعی» را داشت. قدیمی‌ها با هوشمندی خوراکی‌ها را انتخاب می‌کردند تا طبیعت بدن را تنظیم کنند؛ گرم‌مزاج‌ها با هندوانه و انار آتش درون را می‌نشاندند و سردمزاج‌ها با توت خشک، خرما و کشمش، گرمای لازم را ذخیره می‌کردند.

نیایش قبل از بریدن هندوانه

در تهران قدیم، قاچ کردن هندوانه تشریفات داشت. طبق نقل انجوی‌شیرازی، بزرگ‌خاندان پیش از بریدن، دعایی بلند می‌خواند و برای شهر برکت، برای مزارع باران و برای بیماران شفا می‌طلبید. تنها پس از پایان دعا و فرستادن صلوات جمعی بود که تیغ کارد بر پوست هندوانه می‌نشست.

مناجات سحرگاهی و شب‌خوان‌ها

۱۵۰ سال پیش، مردان متدین تهران پس از پایان یلدا و هنگام اذان صبح، روی بام‌ها مناجات می‌خواندند. «شب‌خوان‌ها» نیز پس از طلوع آفتاب اول دی، داوطلبانه کوچه و خیابان را آب‌وجارو و برف‌روبی می‌کردند؛ با این باور که ۴۰ روز خدمت بی‌منت به خلق، حاجت‌روایشان می‌کند.

کرسی‌نشینی و آتش‌گردانی

کرسی قلب تپنده خانه‌های تهران و نماد اتحاد خانواده بود که همه را فارغ از قهر و آشتی کنار هم می‌نشاند. مادر خانه با سلیقه تمام، منقل را با خاکستر گرم نگه می‌داشت و مجمعه‌ای مسی پر از خوراکی روی کرسی می‌چید. گرمای کرسی هنوز در خاطرات جمعی ما زنده است.

قصه‌گویی و متل‌خوانی

در شب‌های بدون تلویزیون و اینترنت، قصه‌گویی پدربزرگ‌ها شیرین‌ترین بخش یلدا بود. آنها داستان‌های «حسین کرد شبستری»، «امیرارسلان نامدار» و متل‌های قدیمی تهرانی را با آب‌وتاب تعریف می‌کردند. این قصه‌ها حکم سریال‌های امروزی را داشتند و کوچک و بزرگ را ساعت‌ها سراپا گوش نگه می‌داشتند.

تفأل به دیوان حافظ

خوشبختانه این رسم هنوز پابرجاست. در تهران قدیم پس از صرف شام، بزرگ فامیل دیوان حافظ را می‌گشود، نیت می‌کرد و با ذکر فاتحه، فال می‌گرفت. معمولا خوش‌صداترین فرد جمع، اشعار را با آواز می‌خواند تا بخت زمستانی اهالی خانه را با کلام خواجه شیراز پیش‌بینی کند.

خوردن «شب‌چره» یا آجیل هفت‌مغز

آجیل شب یلدا که به «شب‌چره» معروف بود، شامل ۷ نوع مغز (گردو، بادام، پسته، فندق، کشمش، نخودچی و توت) می‌شد. تهرانی‌ها معتقد بودند خوردن این ۷ قلم بدن را تا پایان زمستان سالم نگه می‌دارد. شکستن گردو و بادام دور کرسی، موسیقی متن شب چله بود.

فرستادن «خنچه» برای تازه‌عروس

خانواده داماد در نخستین شب چله طبق‌های بزرگی به نام «خنچه» شامل هندوانه تزیین‌شده، انار، آجیل و پارچه را با ساز و دهل راهی خانه پدری عروس می‌کردند. عبور طبق‌کش‌ها از کوچه پس کوچه‌های تهران قدیم، نویدبخش شادی بود و همسایه‌ها را برای تماشا و هلهله به بیرون می‌کشاند.

برف‌شیره؛ بستنی زمستانی تهران

اگر یلدا برفی بود، «برف‌شیره» کام‌ها را شیرین می‌کرد. مخلوط برف تمیز حیاط و شیره انگور، دسر محبوبی بود که تهرانی‌ها باور داشتند مانع گرمازدگی می‌شود. حالا اما با گرمایش زمین و نایاب‌شدن برف در پایتخت، این رسم لذیذ هم آب شده و به خاطرات پیوسته است.

عکس خانه

وقتی حیوانات هم شوخی‌شان می‌گیرد

اگر فکر می‌کنید فقط آدم‌ها بلدند قیافه بگیرند، ادا دربیاورند یا در لحظه‌ای نامناسب کاری عجیب بکنند، کافی است نگاهی به برگزیدگان مسابقه «عکاسی کمدی حیات‌وحش نیکون ۲۰۲۵» بیندازید.

صحنه‌هایی که داوران امسال انتخاب کرده‌اند، بیشتر شبیه مکث‌هایی از یک فیلم کمدی‌اند تا عکسی از طبیعت وحشی. براساس اعلام برگزارکنندگان، این رقابت در سال ۲۰۲۵ رکورد تازه‌ای ثبت کرده است؛ بیش از ۱۰ هزار عکس از ۱۰۹ کشور جهان به دبیرخانه مسابقه رسید؛ آماری که بالاترین تعداد آثار در طول ۱۱ سال برگزاری این رویداد محسوب می‌شود؛ یعنی تقریبا از هر گوشه دنیا، یک حیوان لحظه‌ای پیدا کرده که تصمیم گرفته غیرمنتظره رفتار کند.

در میان عکس‌ها، حیواناتی دیده می‌شوند که انگار درست وسط یک شوخی گیر افتاده‌اند؛ شیرهایی که انگار دارند با هم آواز می‌خوانند، سنجابی که انگار موهایش را پریشان کرده یا حیوانی که حالت بدنش بی‌دلیل یادآور موقعیت‌های روزمره انسانی است. همین شباهت‌هاست که به عکس‌ها فرمی کمدی می‌دهد؛ نه دست‌کاری دیجیتال، نه صحنه‌سازی، فقط یک لحظه ناب. داوران تأکید کرده‌اند که هدف این مسابقه فقط خنداندن نیست.
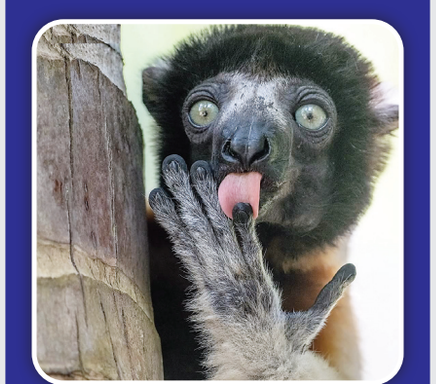
پشت هر لبخند، یادآوری ظریفی هم وجود دارد: نزدیکی عجیب دنیای حیوانات به رفتارهای انسانی و البته اهمیت حفاظت از زیستگاه‌هایی که چنین لحظه‌هایی را ممکن می‌کنند. وقتی به حیوانات می‌خندیم، داریم آنها را بهتر می‌بینیم. مسابقه عکاسی کمدی حیات‌وحش نیکون در سال‌های اخیر تبدیل به یکی از محبوب‌ترین رویدادهای عکاسی طبیعت شده؛ جایی که حیات‌وحش، به‌جای چهره خشن و دور از دسترس، برای لحظه‌ای دست از جدیت برمی‌دارد و لبخند هدیه می‌دهد.